

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
YÜKSEK YÖNETİM DENETÇİSİ
(OMBUDSMAN)**

*Adres: 143, Bedrettin Demirel Caddesi, Kat 3-4 Lefkoşa
Telefon: 22 75 814 - 22 75 954 Fax: 22 88 907*

Sayı: OMB.0.00-01/01-12/13

24 Şubat 2012

KKTC Cumhuriyet Meclisi
Meclis Başkanlığı
Lefkoşa.

38/1996 sayılı Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman) Yasasının Ombudsman'ın çalışma yöntemine ilişkin 16(1) maddesi uyarınca 1 Temmuz – 31 Aralık 2011 çalışma dönemine ait ekteki raporu saygılarımla arz ederim.

Feridun ÖNSAV
Yüksek Yönetim Denetçisi
(Ombudsman)

Dağıtım: 1. KKTC Cumhurbaşkanlığı
2. KKTC Başbakanlığı

YÜKSEK YÖNETİM DENETÇİSİ
(OMBUDSMAN)

TEMMUZ – ARALIK 2011

XXI. DÖNEM RAPORU

GİRİŞ

1997 yılında kuruluş çalışmaları başlatılan KKTC Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman) Dairesine Ekim 2006'da Sayın Cumhurbaşkanı tarafından Ombudsman olarak önerildim ve KKTC Cumhuriyet Meclisince 13 Kasım 2006'da onaylanmamın ardından, Yasamızın 4(2) maddesi gereği Cumhurbaşkanı huzurunda "bağlılık yemini" ederek 17 Kasım 2006 tarihinde göreve başladım. Yasamızın 6(2) maddesi uyarınca 65 yaşı bitirmem dolayısı ile Şubat 2012 sonu yaş haddinden görev sürem sona ermektedir. Görev sürem içinde periyodik olarak her altı aylık dönemin değerlendirildiği raporlarımda Dairenin durumu ve faaliyetleri hakkında gerek KKTC Cumhuriyet Meclisi, gerekse de KKTC Cumhurbaşkanı ve Başbakan bilgilendirilmiştir. Bu raporumda da benzer bir yöntem izlemekle birlikte görev sürem içindeki genel değerlendirmelere de yer vermenin daha uygun ve anlamlı olacağını düşünmekteyim.

Göreve başladığım günden günümüze kadar tüm Daire çalışanlarımızın büyük bir özveri ile ve birçok imkansızlığın üstesinden gelerek işbirliği içinde çalıştıklarını memnuniyetle belirtebilirim. Ancak ilk Ombudsman olarak atanan Sayın Nail Atalay'ın 2002 yılında emekliye ayrılması ve 2006 yılına kadar Ombudsman atanmasının mümkün olmadığı 2002 yılını takibeden dönemde Daire kadrolarında önemli ölçüde eksilmeler sözkonusu olmuştur ve bu durum halen devam etmektedir. Denetim kadrolarımızdaki personel başka birimlerde üst kademe kadrolara atanmıştır. Denetim kadromuzda üç başdenetçi, yedi denetçi olmasına rağmen biri vekaleten olmak üzere iki başdenetçi ile tüm görevler yürütülmeye çalışılmaktadır. Reel anlamda bakıldığında ise bir başdenetçi kadrosu ile mevcut yedi denetçi kadrosunun tümü münhal durumdadır.

İdari kadromuzda da önemli değişiklikler sözkonusu olmuştur. 2002 yılını takip eden dönemdeki mevcut eksikliklere ek olarak emeklilik ve başka dairelere aktarılma yoluyla kadrolarımızda azalmalar olmuştur. Bu çerçevede bir idare memuru, bir başkatip, dört birinci sınıf katip ve iki odacı kadrosu münhaldir. Kitabet hizmetlerimiz kadro fazlası olarak görülen bir üçüncü derece ikinci sınıf katip ve iki katip yardımcısı tarafından yürütülmektedir. Bu dönem içerisinde idari kadrolarımızdaki açık giderek büyümüştür.

Ombudsman yetkilerinin Anayasa'da belirtilen şekliyle uyumlaştırılması, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi daha çağdaş bir yapıya kavuşturulabilmesi için, temel hak ve özgürlüklerin ve en genelde insan haklarına yönelik herhangi bir ihlalin incelenebilmesine olanak sağlamak için ve Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman)'ın bağımsız, tarafsız ve insan hakları için yapacağı çalışmaların,

demokrasimizin bir yaşam biçimine dönüştürülmesine ve geliştirilmesine olanak sağlayacağı ve katkı koyacağı dikkate alınarak kadroların buna uygun ve Daireye özgü bir şekilde düzenlenmesi için Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman) Değişiklik Yasa Tasarısı hazırlanmıştır. Bu dönem içerisinde beş hükümet değişikliği olmuş ancak Değişiklik Yasa Tasarımız bir türlü gerekli prosedürü tamamlanıp KKTC Bakanlar Kurulu'nun bilgisine ve KKTC Meclisine sunulamamıştır.

BASIN ve ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Dairemiz gerek yasal düzeydeki gerekse de uluslararası düzeydeki çalışmalara Temmuz-Aralık 2011 döneminde de devam etmiştir.

Üyesi bulunduğumuz uluslararası kuruluşlarla temaslarımızı sıcak tutarak mevcut durumumuzun güçlendirilmesi konusunda girişimlerimiz sürmüştür. Gerek Uluslararası Ombudsman Enstitüsü (International Ombudsman Institute-IOI) ve onun Avrupa Bölümü gerekse de Avrupa Ombudsman Enstitüsü (European Ombudsman Institute-EOI) ile ilişkilerimiz sürdürülmüştür. 2001 yılı içerisinde Uluslararası Ombudsman Enstitüsü (International Ombudsman Institute-IOI) Asya Bölümü ve Asya Ombudsman Birliği (Asian Ombudsman Association) kurumumuzla temas sağlamış ve Japonya'nın Numazu kentinde düzenlenen "Değişen Sosyo-Ekonomik Çevrede Ombudsmanın Karşılaşacağı Fırsat ve Zorluklar" başlığı altında yapılması kararlaştırılan Konferans ve Genel Kurula katılımımız Sayın Junichi Tanaka tarafından talep edilmiştir. 4-9 Aralık 2011 tarihleri arasında düzenlenen Konferansa Daire Müdürümüz Zeki Gürsel ile birlikte katıldım. Çok yararlı olduğu kanaatinde olduğum kurulan ikili ilişkiler yanında, Asya Bölümü içinde aktif olmamız talebi gerek Başkan ve gerekse yönetimdeki üyeler tarafından birçok kez dile getirilmiştir.

Bu dönem içerisinde vatandaşlar ile sağlıklı ve sürekli iletişim sağlamak, Dairemizi, etkinlik ve çalışmalarını yurtiçi ve yurtdışında tanıtmak açısından önemli bir işlevi olacağına inandığımız KKTC Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman) Dairesi websayfasının hazırlanması çalışmalarına başlanmış ve kısa bir süre sonra tam işlevsel hale getirilmişti. Ancak kamusal websayfalarının merkezi bir şekilde düzenleneceği kararı üzerine mevcut sayfamız teknik olarak sürdürülememiştir.

Basının işlevlerimizi kolaylaştıran, vatandaşlarla olan diyalogumuzu sağlayan önemli bir yere sahip olduğu gerçeğinden hareketle tüm gazete ve televizyonlar ile işbirliği imkanları araştırılmıştır. Çalışma dönemi içerisinde KKTC'deki çeşitli yerel radyo ve televizyon programlarında Dairemizin işlevleri, raporlarımız ve güncel gelişmeler konusunda açıklamalar yapılmıştır. Dairemizin yerel basından gördüğü ilgi her zaman tatminkar düzeyde olmuştur. Raporlarımız ve açıklamalarımızın büyük çoğunluğu yazılı ve görsel basında yer alarak yayınlanmaktadır.

SORUNLAR VE SONUÇLAR

KKTC Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman) Dairesinin sorunlarına periyodik olarak yayınlanan tüm raporlarımızda değinilmiştir. Bugüne kadar geçen süre içerisinde sorunlarımız konusunda herhangi bir gelişme kaydedilmemiştir. Hazırlanan Değişiklik Yasa Tasarımının bir türlü gündeme gelmemesi sonucu genel sorunlar yanında birçok idari zorlukla karşılaşılmasına yol açmıştır. Bu sorunlara kısaca tekrar değinmekte yarar olduğu görüşündeyiz.

Dairemiz tarafından istenen görüş, görüş-savunma veya savunmaların zaman açısından Dairemize ulaştırılması bakımından 38/1996 sayılı Yasamızda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırma ve denetimlerimiz sırasında gereksiz gecikmeler ortaya çıkmakta ve iş akışımızı engellemektedir. İstenen bilgi ve belgelerin geciktirilmeden Dairemize verilmesi için Yasamızda asgari ve azami sürelerin belirlenmesi amacı ile Yasa Değişikliğimizde düzenleme öngörülmüştür.

Dairemize ulaştırılan bazı şikayet konuları çok eski bir geçmişe dayanmakta, konular güncelliğini yitirmekte, çoğu kez başvuranın herhangi bir meşru menfaati kalmamakta ve soruşturmanın neticeye varması pratik olarak imkansızlaşmaktadır. Öte yandan birçok başvuruda da kişilerin idari işlem veya eylem devam ettiği hallerde bile başvuruda buldukları ve sonucu beklemeyerek şikayet ettikleri görülmektedir. Bu tür başvurular Dairemizce girişim yapıp ilerleme kaydedilmesine rağmen çoğu kez başvuru sahiplerince geri çekilmekte ve boşuna zaman kaybına neden olmaktadır. Bu tür başvurulara olanak tanımamak açısından, başvuru konularının geriye dönük olarak belli bir süre ile sınırlandırılması ve idari işlem veya eylemin gerçekleşip bütün itiraz yolları tükendikten sonra Dairemize başvuru yapılması Yasa Tasarımızda düzenlenmektedir.

Bir başka sorun ise Dairemizin yayınladığı raporların akıbetidir. Bilindiği gibi Dairemiz diğer çağdaş benzerlerinde olduğu gibi herhangi bir yaptırım gücü ile donatılmış değildir. Raporlarımız Yasamızın 16(2) maddesi gereği Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Başbakan'a da gönderilir. Ayrıca raporlarımız basına açıktır. Ancak Cumhuriyet Meclisinin bilgisine sunulan raporlara ne tür bir işlem yapılacağı belli değildir. Bu konudaki boşluğun doldurulması gerektiğine inanıyoruz. Aksi takdirde raporlarımızda belirtilen hususlarda sonuç alıcı işlem yapma yetkisi idarenin takdirine bırakılacak ve raporlardan özlenen verim alınamayacaktır. Bu konuda Yüce Meclisimizde diğer batılı ülkelerdeki örneklerde olduğu gibi bir “**Kamu Yönetimi Komitesi**”nin kurulması ve bu çerçevede işlem görüp, denetim organlarının belirlediği görüşler

doğrultusunda idareyi uyarması düşünölebilecek bir yöntem olarak görölmektedir.

Dairemizin kadro sorunlarının çözümlenmesi de önemli bir husustur. Dairemizde gerek denetim kadrosu gerekse mevcut idari kadro çok yetersizdir ve çoğu görevler münhaldir. Raporumun giriş bölümünde de belirtildiği gibi çeşitli sebeplerle Dairemizden ayrılan personelimiz olmuştur. Ayrıca Anayasal idari denetim organı durumundaki Daire kadromuzun diğer anayasal kurumlarla arasındaki dengesizliğin giderilerek eşit düzeye getirilmesi ve yeknesaklık sağlanması gerektiği inancındayız.

KİŞİSEL BAŞVURULARLA İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

2006 yılından itibaren yayınladığımız raporlar incelendiğinde dönemsel olarak başvurularda artış veya azalış olduğu görülmektedir. Ancak genel yönelim bir noktada istikrarlı bir çizgi izlemektedir.

Şikayete konu birimler incelendiğinde başvuruların % 65-70 oranında merkezi idare, % 20-25 oranında yerel yönetimler ve % 5-10 oranında da kurum ve kuruluşlarla ilgili olduğu görülmektedir.

Merkezi İdareye ilişkin başvurular arasında ise ağırlığın içişleri, iskan ve çevre konusunda olduğu gözlenmektedir. Şikayetler arasında imar ve iskanla ilgili sorunlar, kamulaştırmalar ve kaymakamlıkların yetki alanları ile ilgili başvurular dikkat çekmektedir.

Yerel yönetimlerle ilgili şikayetler arasında belediyelerin özel mülke yapmış olduğu müdahaleler ve kamulaştırmalarla ilgili sorunlar bulunmaktadır.

Yapılan başvuruların büyük çoğunluğu gerçek kişiler, kısıtlı bir oranı ise tüzel kişiler (sendikalar, odalar, dernekler, birlikler, şirketler) tarafından yapıldığı görülmektedir. Başvuruların % 70-80 oranındaki kısmı gerçek kişilerce, % 20-30 oranındaki kısmı ise tüzel kişilerce yapılmaktadır.

Daha önceki raporlarımızda da vurguladığımız gibi başvurular içerik açısından incelendiğinde konuların genellikle idari usulsüzlük, yetki aşımı, idari ihmal ve idari işlemlerde gecikme olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Yukarıda belirtilen hususların idarenin hukuk devleti ilkeleriyle ne derecede uyum içinde çalışıp çalışmadığının bir göstergesi olarak algılanarak üzerinde düşünülmesi gerektiği inancındayız.

RAPORLARIMIZDAN ÇIKAN SONUÇLAR

Yasamızın 16(2) maddesi gereği, Yüksek Yönetim Denetçisi (Ombudsman) kovuşturma yaptığı her konuda bir rapor hazırlar ve bu raporu Cumhuriyet Meclisi Başkanlığına sunar. Anılan çerçevede çalışma dönemim içerisinde yayınlanan raporlar Cumhuriyet Meclisi Başkanlığına, Sayın Cumhurbaşkanına ve Sayın Başbakana gönderilmiştir. Ayrıca duyum olarak değerlendirilen konularda Dairemizin resen girişimleri sonucu hazırlanan raporlar da yayınlanmıştır.

Yasamızın 13. maddesi bazı makam ve kurumları yetki alanımızın dışında bırakmaktadır. Belirtilen dönem içerisinde yapılan kişisel başvurulardan yetki alanımızın dışında olan başvurular değerlendirmeye alınmayarak başvuru sahipleri bilgilendirilmiştir. Mali konu içeren ve münhasıran Sayıştay Başkanlığının yetki alanında olduğunu değerlendirdiğimiz başvurular ise gereği için Sayıştay Başkanlığına havale edilmiştir.

Yasamızın 15(2) ve (3) maddesi, Dairemize yapılan başvuru ve duyumları dikkate alırken, sözkonusu işlem veya eylemler konusunda dava açılıp açılmadığının incelenmesi ve eğer böyle bir durum varsa şikayet sahibine konunun bildirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bahse konu dönem zarfında birkısım başvuru 15(2) ve (3) çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Ayrıca birçok başvuru sahibine ise Dairemizin yaptığı girişimleri sonucu konusunun nasıl çözümlenebileceği hakkında bilgi verilerek dosyası kapatılmıştır. Birçok vatandaşımıza ise bir tür danışmanlık hizmeti vermiştir. Yazılı olarak başvuruda bulunmayan bu vatandaşlarımıza konuları hakkında pratik önerilerde bulunmuş, sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olunmuş ve/veya yasal bilgi verilmiştir.

Raporlarımızda belirtmekle birlikte önemli olarak addettiğimiz ve tekrar vurgu yapmakta yarar gördüğümüz belirleme, görüş ve önerilerimiz ise şöyledir.

Anayasamızın 76. maddesinde düzenlenen “Dilekçe Hakkı” çerçevesinde idarenin kendisine yazılı olarak başvuran yurttaşlara en geç otuz gün içinde gerekçeli ve yazılı olarak kararını bildirmesini hükme bağlamaktadır. Dairemiz kurulduğu günden beri birçok idari birimin dilekçe hakkına uymadığı yönünde yoğun başvuru almaktadır. İncelemelerimiz sonucu elde edilen sonuçlar da bunu doğrular mahiyettedir. Böyle bir ihmal halinde idare ve idarecilere caydırıcı olabilecek herhangi bir yaptırım düzenlenmemesi bu ihmalin sıkça gündeme gelmesine yol açmaktadır. Konunun mahkemelere intikal etmesi durumunda bile Mahkemelerimizin verdiği kararlar da genelde “bunun yapılmaması gereken bir

ihmal olduğu” şeklindedir. Yurttaşların temel bir hakkı olan kendileri ve kamu ile ilgili bilgi edinme, dilekte bulunma veya şikayet hakkı bu sebeple anlamsızlaşabilmektedir. Demokratik devletin temel unsurlarından biri olarak algıladığımız bu hakkın layıkı ile kullanılabileceği dzenlemelerin yapılması gerektiği inancındayız.

46/1996 sayılı Toplu Taşımacılık Yapan Araçlarda ve Kapalı Yerlerde Tütün ve Tütün Mamullerinin İçiminin Yasaklanması veya Sınırlandırılması Yasası'nın uygulanmadığını belirten başvurular üzerine yapılan araştırmalarda Sağlık Bakanlığı'nın denetimlerinin yetersiz olduğu kanaatine varılmıştır. Kamu sağlığını yakından ilgilendiren bu hususta ilgili bakanlığın yasal denetim yetkisi başta olmak üzere cezai yetki, personel ve gerekli araç gereçle donatılarak etkin olarak görev ifa edebilmesinin altyapısının sağlanması gerektiği görüşündeyiz.

Birçok başvuru neticesi yaptığımız araştırma ve incelemeler sonucunda gerek merkezi idarenin gerekse yerel yönetim birimlerinin 15/1962 sayılı Zorla Mal İktisabı Kanunu'nun gereklerini uygulamadığı konusunda bulguya ulaşılmıştır. şüphesiz ki yurttaşların taşınmaz malları kamu yararı için kamulaştırılabilir. Ancak bu süreçte maksada uygun olarak işlem yapılmalı ve yasanın öngördüğu hususlara ve aşamalara harfiyen riayet edilerek yurttaşların mağdur edilmemesi sağlanmalıdır.

Değişik alanlar ve birimlerdeki mali uygulamalar nedeni ile mağdur edildiğini belirten yurttaşların başvuruları üzerine yaptığımız araştırmalar sonucu Maliye Bakanlığının yurttaşlara yapması gereken ödemelerde zaman zaman gecikmeler yaşandığı ancak ödenecek miktarlarda herhangi bir değişiklik olmadığı cihetle miktarın anlamsızlaştığı sonucuna varılmıştır. Çeşitli kusur ve ihmallerden kaynaklanan bu durumların yurttaşların mağduriyetine neden olması yanında devlet kurumlarına olan saygı ve güvenini de yitirmesine sebep olabileceği vurgulanmıştır. Devletin yurttaşlardan olan alacaklarını zamanında tahsil edemediği hallerde yasal mevzuat gereği gecikme zammı uygulayarak tahsil ettiği gerçeğinden hareketle, yurttaşların devletten olan alacaklarına da aynı duyarlılığı göstererek gecikme halinde Merkez Bankası yasal faiz oranıyla ödeme yapmasının uygun olacağı düşünceyi belirtilerek, bu konuda yasal mevzuattaki noksanlıkların giderilmesi için çalışma yapılması önerilmiştir.